

ประทุษวาจา: การส่งผ่านความเกลียดชังบนสื่อ
สังคมออนไลน์สู่อาชญากรรม
Hate Speech: Transmitting Hatred on Online
Social Media to Criminal Acts

Received 24 August 2023

Revised 20 October 2023

Accepted 24 October 2023

รมิดา แสงสวัสดิ์¹

Ramida Sangsawat²

บทคัดย่อ

บทความนี้เป็นการนำเสนอสภาพปัญหาอันเป็นผลพวงจากการใช้ประทุษวาจาที่กำลังแพร่กระจายอยู่บนสื่อสังคมออนไลน์อย่างไร้ขีดจำกัด โดยผู้เขียนได้ยกตัวอย่างคดีอาชญากรรมที่เคยเกิดขึ้นในต่างประเทศมารวบรวมอภิปรายกับแนวคิดเรื่องการนำเสนอตัวตนของเฮอร์วิง กอฟฟ์แมน ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมเชิงพุทธิปัญญาของอัลเบิร์ต แบนดูรา และทฤษฎีการคบหาสมาคมที่แตกต่างกันของเอ็ดวิน ชัตเทอร์แลนด์ ทั้งนี้ ผู้เขียนมีความเห็นว่า หากประทุษวาจาที่เป็นส่วนหนึ่งของความรุนแรงได้ปรากฏบนสื่อสังคมออนไลน์บ่อยครั้งเข้า เมื่อผู้รับสารที่มีความสนใจในความอคติเกลียดชังต่อบุคคลหรือกลุ่มบุคคลในฐานะอัตลักษณ์ร่วมเกิดการเรียนรู้จากสื่อที่เปรียบเป็นดังโฆษณาชวนเชื่อ ก็อาจนำไปสู่การพัฒนาแนวความคิดที่เป็นอคติของตน จนท้ายที่สุดก่อเกิดเป็นวัฏจักรแห่งความรุนแรงที่ไม่มีที่สิ้นสุด ซึ่งเหล่านี้เป็นตัวบ่งชี้ว่าสื่อสังคมออนไลน์เป็นตัวกลางสำคัญที่ทำให้ความเกลียดชังต่อความแตกต่างยังคงดำรงอยู่ได้ ทั้งยังจะทำให้ผลลัพธ์ที่ตามมายิ่งขยายขอบเขตไปสู่อันตรายที่เพิ่มมากขึ้น

คำสำคัญ: ประทุษวาจา, ความเกลียดชัง, สื่อสังคมออนไลน์

¹ นิสิตปริญญาเอก, สาขาอาชีววิทยาและงานยุติธรรม คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กรุงเทพฯ ประเทศไทย E-mail: 6381016724@student.chula.ac.th

² Ph.D. Candidate in Criminology and Criminal Justice Program, Faculty of Political Science, Chulalongkorn University, Bangkok, Thailand.

Abstract

This article presents the issue arising from the unrestricted spread of hate speech on online social media platforms. The author illustrates cases of crimes that have occurred internationally and discusses with the concept of self-presentation of Erving Goffman, the social cognitive learning theory of Albert Bandura and the differential association theory of Edwin Sutherland. The author has an opinion that if hate speech, a form of violence, becomes a frequent occurrence on social media, individuals who harbor prejudice against individuals or groups based on their identities may unintentionally learn from persuasive media content, potentially leading to the development of their biased mindset. Ultimately, this can spiral into an endless cycle of violence. These instances serve as indicators that online social media plays a significant role in perpetuating hatred and animosity towards differences. Moreover, it can exacerbate the resulting consequences into heightened dangers. *Keywords:* Hate Speech, Hatred, Online Social Media

บทนำ

ทุกวันนี้แพลตฟอร์มออนไลน์ เช่น เฟซบุ๊ก (Facebook) ทวิตเตอร์ (Twitter) ยูทูบ (Youtube) วอตส์แอปป์ (Whatsapp) และไลน์ (LINE) ต่างเป็นตัวช่วยในการสร้างเสริมสายสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่อยู่ห่างไกลให้ได้ใกล้ชิด ให้ความอบอุ่นใจซึ่งกันและกัน มีสัมพันธ์แนบแน่น ขณะเดียวกันก็ยังทำหน้าที่ส่งเสริมให้ความอคติเกลียดชังที่แพร่กระจายผ่านระบบโครงข่ายอินเทอร์เน็ตสามารถไปได้ไกลโดยไม่ยึดโยงอยู่กับสถานที่และเวลา ซึ่งแรกเริ่มเดิมทีความอคติเกลียดชังนี้ได้ถูกสรรค์สร้างและส่งต่อผ่านวัฒนธรรม หรือหลักจารีตที่คนในแต่ละชุมชน แต่ละสังคมต่างยึดถือควบคู่กับหลักปฏิบัติอย่างประเพณี ทำให้ทุกสิ่งที่อยู่ภายใต้วัฒนธรรมเหล่านี้ดูคล้ายจะเป็นสิ่งดีงามที่พึงปฏิบัติตามและควรค่าแก่การดำรงไว้ ทว่า เราจะได้รู้ได้อย่างไรว่าสิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งดีงามอย่างแท้จริง เพราะบางครั้งวัฒนธรรม

ที่เปรียบเทียบได้ตั้งเรื่องเล่ายังนำมาซึ่งความขัดแย้งต่อมวลมนุษยชาติ เฉกเช่น เหตุการณ์ความรุนแรง หรืออาชญากรรมที่สร้างความเสียหายให้ทั้งในระดับบุคคล และสังคมโลกที่เคยเกิดขึ้นมาแล้วอย่างการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ชาวยิว การฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ในรวันดา กลุ่มเกลียดชังคลุคลักแคลน (Ku Klux Klan) หรือความขัดแย้งทางศาสนาระหว่างซุนนี (Sunni) และชีอะห์ (Shia) เหตุการณ์เหล่านี้เป็นเพียงการเริ่มต้นที่ยังไม่อาจทราบได้ว่าจะสิ้นสุดลงที่ใด และเป็นเหตุการณ์ที่ชัดเจนที่สุดเมื่อพูดถึงพฤติกรรมที่มีมูลเหตุจูงใจมาจากความเกลียดชังในความแตกต่างของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลในฐานะอัตลักษณ์ร่วม โดยมีจุดเริ่มต้นมาจากการส่งต่อความเกลียดชังผ่านถ้อยคำ จารีตประเพณี บทเรียนคำสอน หรือนโยบายต่างๆ ของรัฐ ชุมชน และสังคมที่บุคคลเหล่านั้นอาศัยอยู่

สำหรับการส่งผ่านความเกลียดชังที่ปรากฏบนสื่อสังคมออนไลน์อาจเป็นได้ทั้งข้อความ ภาพ มีม วิดีโอ หรือคลิปเสียงที่อยู่ในลักษณะของ Hate Speech (ประทุษวาจา) Dangerous Speech (ถ้อยคำอันตราย) Defamation (การหมิ่นประมาท) หรือ Bullying (การกลั่นแกล้ง) โดยลักษณะที่อันตรายที่สุดคือ Hate Speech เพราะสามารถพัฒนาจนกลายมาเป็นความรุนแรงหรืออาชญากรรมที่ไม่เพียงกระทบต่อบุคคลผู้ตกเป็นเป้าหมายของความจงเกลียดจงชังเท่านั้น แต่ยังทำให้บุคคลอื่นที่มีอัตลักษณ์เฉกเช่นเดียวกันได้รับผลกระทบไปด้วย และแม้ Dangerous Speech จะคล้าย Hate Speech อยู่มาก แต่พฤติกรรมที่ถูกนิยามไว้ค่อนข้างจำเพาะและแคบกว่า ซึ่งการแสดงออกหรือการแสดงความเห็นนั้นจะต้องมีความชัดเจนว่าเป็นการสนับสนุนหรือกระตุ้นให้มีการปลดปล่อยหรือยอมรับความรุนแรงต่อบุคคลหรือกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง (Tripathi, 2020) ขณะที่ Hate Speech อาจเป็นเพียงถ้อยคำธรรมดาหรือบางครั้งอาจให้ความรู้สึกสยดสยอง แต่กลับเป็นที่รู้กันในบริบทของสังคมหรือชุมชนหนึ่งว่ามีความหมายในเชิงลบต่อบุคคลหรือกลุ่มบุคคลในฐานะอัตลักษณ์ร่วม ดังเช่นคำว่า เจ๊ก แซก ควายแดง สามก๊ีบ ดั่ง มนุษย์ป่า หรือคำที่ใช้ในต่างประเทศอย่าง Nigga³, Yellow⁴ และ Gook⁵ เป็นต้น

³ หมายถึง คนดำ (เหยียดสีผิวและเชื้อชาติ)

⁴ หมายถึง คนเอเชีย (เหยียดสีผิวและเชื้อชาติ)

⁵ หมายถึง ผู้หญิงเอเชียในทำนองที่ว่า โสเภณี (เหยียดเพศและเชื้อชาติ)

ทั้งนี้ ในบทความนี้จะมุ่งศึกษาเฉพาะ Hate Speech พฤติการณ์การส่งผ่านความเกลียดชังต่อบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่นอกจากจะสามารถแปรเปลี่ยนจากแนวคิดอุดมการณ์ที่เต็มไปด้วยความอคติมาเป็นการรุนแรงแล้ว ยังอาจก่อให้เกิดอาชญากรรมที่ส่งผลกระทบเป็นวงกว้างต่อสังคม เศรษฐกิจ และความมั่นคงในระดับประเทศ ซึ่งผู้เขียนจะกล่าวถึงคำนิยาม รูปแบบของพฤติกรรม การพัฒนาจากออฟไลน์สู่ออนไลน์พร้อมยกตัวอย่างข่าวอาชญากรรมในต่างประเทศที่เคยเกิดขึ้นจริงอันเป็นผลกระทบที่มาจาก Hate Speech

คำนิยามของ Hate Speech

แม้พฤติการณ์ในลักษณะ Hate Speech จะมีมาอย่างยาวนาน แต่คำนิยามในระดับสากลยังไม่ได้ถูกกำหนดไว้อย่างชัดเจน ทั้งยังมีความแตกต่างกันไปตามแต่ละประเทศ บางประเทศพฤติการณ์หนึ่งอาจถูกจัดว่าเป็นภัยคุกคาม แต่บางประเทศกลับมิได้ให้ความสำคัญจนนำมาเป็นส่วนหนึ่งของขอบเขตคำจำกัดความในคำคำนี้ โดยในบทความวิชาการของ Mrabure (2016) ได้มีการอธิบายว่า Hate Speech เป็นการสื่อสารหนึ่งที่มีมุ่งทำให้บุคคลหรือกลุ่มบุคคลเกิดความเสื่อมเสีย (Denigrates) ด้วยเหตุแห่งเชื้อชาติ สีผิว ชาติพันธุ์ เพศ ความทุพพลภาพ รสนิยมทางเพศ สัญชาติ ศาสนา หรือลักษณะอื่นๆ ซึ่งสามารถแสดงออกได้ทั้งในรูปแบบของการพูด ท่าทาง การกระทำ การแสดง หรือการเขียนซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยชิ้นแรกๆ ของ Ring (2013) ที่ได้หยิบยกคำนิยามที่สถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งอังกฤษ (the British Institute of Human Rights) ให้ไว้ ก่อนจะนำมาอธิบายขยายความตรงส่วนที่ว่า การจะเป็น Hate Speech ได้นั้น นอกจากจะทำให้เสื่อมเสียด้วยเหตุข้างต้นแล้ว อาจเป็นการแสดงออกโดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อเป็นการเผยแพร่ความคิด (Spreading) การยุยงส่งเสริม (Inciting) หรือให้เหตุผลอันควรเชื่อต่อความอคติเกลียดชัง รวมถึงการแสดงออกต่างๆ ที่ไม่เป็นการยอมรับในบุคคลหรือกลุ่มบุคคลในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับเชื้อชาติ ความเป็นชาวต่างชาติ หรือรูปแบบอื่นใดอันมีที่มาจากการไม่อาจอดทนอดกลั้น อีกทั้ง ในปัจจุบันไม่เพียงเป็นการแสดงออกหรือการแสดงความคิดในลักษณะภาษา ท่าทาง หรือพฤติกรรมของบุคคลหรือ

กลุ่มบุคคลที่มีต่อบุคคลหรือกลุ่มบุคคลอื่นเท่านั้น แต่ยังสามารถพบเจอได้ในแพลตฟอร์มออนไลน์อีกด้วย (Liu, 2020)

ทางด้านประเทศไทย เดิมคำว่า Hate Speech ยังไม่มีคำเฉพาะในภาษาไทย และนักวิชาการส่วนใหญ่มักจะเรียกทับศัพท์ หรือแปลตรงตัวว่าเป็น ‘วาทะที่สร้างความเกลียดชัง หรือโทสวาจา’ แต่ในตอนหลัง พ.ศ.2557 ราชบัณฑิตยสถานได้บัญญัติเป็นศัพท์ใหม่ว่า ‘ประทุษวาจา’ (ซึ่งหลังจากนี้ผู้เขียนจะใช้คำว่าประทุษวาจา หรือ Hate Speech สลับกันไปตามแต่ละบริบทที่กำลังกล่าวถึง) โดยคำว่า ประทุษ เป็นคำกริยาที่แปลว่าทำร้าย ทำชั่ว ทำเลวทราม ทำผิด หรือเบียดเบียน ส่วนคำว่า วาจา เป็นคำนาม แปลว่าถ้อยคำ คำกล่าว หรือคำพูด เมื่อนำมารวมกันในความหมายนี้จะหมายถึง คำพูดที่เป็นการข่มขู่ คุกคาม สบประมาท ยั่วให้เกิดความเกลียดชัง การเลือกปฏิบัติ และความรุนแรง ซึ่งยังเป็นเพียงการให้ความหมายอย่างกว้าง และยังไม่ครอบคลุมทุกประเด็น ด้วยเหตุนี้ นักวิชาการไทยที่ได้ศึกษาเรื่องนี้จึงได้มีการขยายความเพิ่มเติมว่า ประทุษวาจาเป็นวาจาหรือการแสดงออกที่มุ่งสร้างความเกลียดชัง (พิรงรอง รามสูต, 2558) ต่ออัตลักษณ์บุคคลอันอาจติดตัวมาแต่ดั้งเดิม หรือเกิดขึ้นในภายหลังก็ได้ เช่น เชื้อชาติ ศาสนา สีผิว สถานที่เกิด/ ที่อยู่อาศัย อุดมการณ์ทางการเมือง อาชีพ หรือลักษณะอื่นใดที่สามารถแบ่งแยกได้ (เปิดงานวิจัย Hate Speech คำพูดเกลียดชังออนไลน์ไทย นิยามหลายระดับ กำกับต้องดุวัตฤประสงค์, 2556) ซึ่งไม่เว้นกระทั่งเรื่องของชนชั้น ฐานะทางเศรษฐกิจ และการศึกษา (ชาญชัย ชัยสุโกศล, 2556) โดยการแสดงความเกลียดชังที่ปรากฏอาจเป็นการโจมตี การประจาน การสบประมาท หรือการข่มขู่ผู้ที่ถูกกล่าวถึงอย่างร้ายแรง การหยามศักดิ์ศรี การลดทอนคุณค่าความเป็นมนุษย์ การยุยงส่งเสริมให้เกิดความเกลียดชังหรือความรุนแรงอื่นใดตามมา (ชาญชัย ชัยสุโกศล, 2556) รวมถึงการสนับสนุนให้เกิดความรุนแรงทางกายภาพต่อมนุษย์และทรัพย์สิน (เปิดงานวิจัย Hate Speech คำพูดเกลียดชังออนไลน์ไทย นิยามหลายระดับ กำกับต้องดุวัตฤประสงค์, 2556) โดยในกรณีที่พฤติกรรมนี้เกิดขึ้นบนโลกออนไลน์ อาจพบได้ในลักษณะของคำพูด ตัวอักษร ภาพวาด ภาพถ่าย ภาพกราฟิก ภาพเคลื่อนไหว ภาพยนตร์ เพลง และการสื่อความหมายในเชิงสัญลักษณ์อื่นที่ถูกผลิตขึ้นมาใหม่ หรือเป็นการผสมผสานเนื้อหาใหม่กับเนื้อหาเดิมที่เคยได้ผลิตไว้แล้ว และ

นำเสนอเนื้อหาในรูปแบบใหม่ผ่านพื้นที่ที่เข้าถึงได้โดยอาศัยเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (เปิดงานวิจัย Hate Speech คำพูดเกลียดชังออนไลน์ไทย นิยามหลายระดับ กำกับต้องวุฒิตฤประสงศ์, 2556)

ดังนั้นคำนิยามของประทุษวาจาอาจกล่าวโดยสรุปได้ว่าเป็นการแสดงออกทางความคิดผ่านการพูด การสื่อสาร หรือลักษณะอื่นใดที่สามารถสื่อความตีความได้ โดยใช้พื้นฐานทางอัตลักษณ์ของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลอื่นสามารถแบ่งแยกได้มาเป็นเกณฑ์ให้กับความอคติเกลียดชังในใจ ด้วยหวังจะลดทอนคุณค่าความเป็นมนุษย์ ทำให้เกิดความไม่เท่าเทียมกันในสังคม ทำให้บุคคลนั้นเกิดความหวาดกลัวและระแวงระวังที่จะมีชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม และอาจนำไปสู่ความรุนแรงทางกายภาพ หรืออาชญากรรมในรูปแบบอื่นที่ยึดโยงกับความอคติเกลียดชังในกลุ่มบุคคล เพียงแต่ประทุษวาจาจำเป็นต้องพิสูจน์ได้ว่าก่อให้เกิดความเกลียดชังอย่างแท้จริง ทั้งยังมีแนวโน้มที่จะนำไปสู่ความรุนแรงทางกายภาพ ซึ่งจำต้องผ่านการสั่งสมมาเป็นเวลานานจนความรู้สึกเกลียดชังนั้นสามารถแปรเปลี่ยนเป็นความรุนแรงได้ (อิธิป จิตตฤกษ์, 2555)

รูปแบบของประทุษวาจา

ตามคำนิยามของประทุษวาจาอาจกล่าวได้ว่าพฤติกรรมนี้มักถูกใช้เพื่อดูหมิ่นดูแคลน หรือแสดงออกถึงความหมิ่นเหยียด ความเป็นปฏิกิริยา หรือต้องการใส่ร้ายหรือทำให้ผู้อื่นเกิดความเสื่อมเสีย (Brown, 2017) จนในท้ายที่สุดก่อให้เกิดหรือมีแนวโน้มที่จะเกิดภัยอันตราย (Harm) อย่างใดอย่างหนึ่งตามมา กระนั้นรูปแบบของประทุษวาจาก็มิได้มีเฉพาะเจาะจง แต่ขึ้นอยู่กับการจำแนกของนักวิจัยหรือนักวิชาการแต่ละท่าน ดังเช่นในงานวิจัยของ ณชชา สิงพลอนันตชัย (2561) ที่ศึกษาเกี่ยวกับการโจมตีกลุ่มต่งเกาหลีสถานที่เว็บไซต์พันทิป (pantip.com) ซึ่งผู้วิจัยได้มีการตั้งเกณฑ์แบ่งข้อถ้อยคำหรือข้อความที่แสดงถึงความเกลียดชังประกอบการวิเคราะห์พฤติกรรมดังกล่าวไว้ 15 รูปแบบด้วยกัน ได้แก่ คำหยาบคาย/ คำดูถูก การลดทอนคุณค่าของผู้อื่น คำที่เป็นการสร้างความเข้าใจผิด การกีดกันแบ่งฝ่าย การปฏิเสธการอยู่ร่วมกัน การเหยียดเชื้อชาติ การแบ่งชนชั้น การเหยียดอาชีพ การเหยียดเพศ การมีตรรกะไม่สมเหตุผล การข่มเหงคุกคาม การเหยียดด้วยวุฒิ การเหยียดการศึกษา

และการเหยียดสภาพร่างกาย เป็นต้น ขณะที่ในงานวิจัยต่างประเทศของ Indah Rahayu (2020) ได้ยกตัวอย่างรูปแบบประทุษร้ายจากระบบการเก็บข้อมูลไว้ 7 รูปแบบ ได้แก่ การสบประมาท (Insulting) การหมิ่นประมาท (Defamation) การใส่ร้ายป้ายสี (Denigration) การกระทำที่ไม่พึงประสงค์ (Unpleasant Action) การยั่วยุ (Provoking) การปลุกกระดม (Inciting) และการแพร่กระจายคำลวง (Spread hoaxes/ Spread Fake News) ทว่า การแบ่งแยกข้างต้น อาจทำให้เกิดความสับสน เนื่องจากคำจำกัดความของรูปแบบบางประเภทมีความคลุมเครืออย่างยากจะแยก ดังนั้น เพื่อให้ง่ายต่อการทำความเข้าใจ ผู้เขียนจึงเลือกการจำแนกตามระดับความรุนแรงของผลกระทบที่เกิดขึ้น อันประกอบด้วย 4 ประการ ดังต่อไปนี้ (พิรงรอง รามสูต, 2558)

ระดับที่ 1 การแบ่งแยกแบบไม่ตั้งใจต่อกลุ่มเป้าหมาย (Unintentional Discrimination) หมายถึง การแสดงความเกลียดชังที่ไม่ได้มีเจตนาหรือวัตถุประสงค์ที่แน่ชัด ซึ่งอาจเป็นผลมาจากความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ และเพียงแสดงออกหรือแสดงความเห็นโดยมีทัศนคติในเชิงแบ่งแยกชนกลุ่มน้อยตามความคิดของคนกลุ่มใหญ่ในสังคม

ระดับที่ 2 การตั้งใจแบ่งแยก/ กีดกัน/ สร้างความเป็นเขา-เราต่อกลุ่มเป้าหมาย (Conscious Discrimination) หมายถึง การมีเจตนาชัดเจนที่จะปลุกเร้าหรือโน้มน้าวใจให้ผู้อื่นมีความเกลียดชังบุคคลหรือเป้าหมายที่มีอัตลักษณ์ร่วมอย่างใดอย่างหนึ่ง การแสดงออกหรือการแสดงความเห็นนั้นจึงเต็มไปด้วยเจตนาที่จะชักชวนให้แบ่งแยก กีดกัน รวมถึงการนำเสนอเรื่องราวความเป็นเขา-เราบนฐานของอคติ

ระดับที่ 3 การยั่วยุให้เกิดความเกลียดชังต่อกลุ่มเป้าหมาย (Inciting Discriminatory Hatred) หมายถึง การแสดงออกที่มีเจตนาชัดเจนว่าต้องการดูหมิ่นดูแคลน หรือกล่าวหาว่าร้ายต่อผู้อื่นด้วยถ้อยคำรุนแรงจนเป็นการลดคุณค่าของบุคคลนั้นในสายตาผู้อื่น

และระดับที่ 4 การยั่วยุให้มีการใช้ความรุนแรงต่อกลุ่มเป้าหมาย (Inciting Discriminatory Violence) หมายถึง การปฏิเสธการอยู่ร่วมกันด้วยการยั่วยุปลุกปั่น และชักนำให้เกิดการทำร้ายทำลายบุคคลหรือกลุ่มบุคคล เพื่อเป็นการปกป้องกลุ่มของตน

จากทั้งสี่รูปแบบข้างต้นนี้ ต่างไม่ใช้การมองประพุชวาจาในระดับของคำหรือรูปประโยค จึงไม่ได้จำกัดว่าประพุช-วาจาจะต้องอยู่ในรูปของคำหยาบคาย หรือถ้อยคำหรือข้อความอันตรายที่สื่อให้เห็นอย่างชัดเจนด้วยตัวมันเองว่ามีความหมายในเชิงลบ เพียงแต่จำต้องมองให้ลึกถึงบริบทที่แฝงอยู่ในสังคมหนึ่งๆ ว่าคำเหล่านั้นมีความหมายอื่นใดแฝงอยู่จนเป็นการกระทบกระเทียบบหรือหยามเหยียดในอัตลักษณ์ของกลุ่มบุคคลหรือไม่ ซึ่งจะช่วยให้เห็นถึงเจตนาของผู้กระทำหรือผู้ที่เลือกใช้ประพุชวาจานี้ อย่างไรก็ดี ในระดับที่ 1 การแบ่งแยกแบบไม่ตั้งใจต่อกลุ่มเป้าหมาย แม้จะดูเหมือนไม่ก่อให้เกิดพิษภัยตามมา ทว่าหากความรู้เท่าไม่ถึงการณ์แปรเปลี่ยนเป็นความคั่นชินก็อาจนำมาซึ่งภัยอันตรายในระดับสังคมโลกได้เช่นกัน โดยในประเทศไทยสามารถพบได้ทั้ง 4 รูปแบบ โดยเฉพาะรูปแบบที่ 1 และ 2 ที่ยังไม่ถึงขั้นยั่วยุให้ผู้อื่นยังเกลียดชังหรือใช้ความรุนแรงต่อกลุ่มเป้าหมาย เว้นแต่ในกรณีที่เป็นความขัดแย้งที่ส่งผลต่อส่วนได้เสียของคนกลุ่มใหญ่ในประเทศดังตัวอย่างกรณีไทยกัมพูชาที่มีความละม้ายคล้ายทางภาษา วัฒนธรรม การแต่งกาย/ เครื่องดนตรี วรรณคดี รวมถึงโบราณสถานจนกลืนกลายเป็นส่วนหนึ่งของกันและกัน (ธัญพร บัวทอง, 2566) เพียงแต่ในช่วงปีหลังๆ ที่สื่อสังคมออนไลน์เข้ามามีบทบาทมากขึ้น ความขัดแย้งนี้จึงยิ่งบานปลาย เมื่อปี 2564 ลิซ่า Blackpink หนึ่งในคนไทยที่ได้เดบิวต์เป็นนักร้องเกิร์ลกรุ๊ปของเกาหลีได้นำเสนอตัวตนผ่านเอ็มวี (Music Video; MV) เพลง LALISA ซึ่งได้มีการแต่งกายด้วยชุดไทยพร้อมปรากฏตัวในภาพฉากปราสาทหินพนมรุ้ง เอ็มวีที่เพิ่งปล่อยออกมาได้ไม่นาน นอกจากจะมีผู้คนหลังไหลเข้าไปรับชมเป็นจำนวนมาก คนกัมพูชาบางกลุ่มยังได้มีการออกมาแสดงความขอบคุณสำหรับการสนับสนุนในอัตลักษณ์ความเป็นกัมพูชาของลิซ่าจนเป็นเหตุให้เกิดข้อขัดแย้งกับชาวเน็ตชาวไทยที่โยนโยไปถึงปราสาทเขาพระวิหารอันมีศิลปะขอมเช่นเดียวกันซึ่งตั้งอยู่ในพื้นที่ทับซ้อนของสองประเทศ (Tawan, 2564) อย่างไรก็ดีตาม หลังจากเกิดเหตุวิวาทะบนสื่อสังคม-ออนไลน์ต่อประเด็นเรื่องเครื่องแต่งกายและโบราณสถานที่ถูกนำไปใช้ในเอ็มวีดังกล่าวแล้ว ก็ยังมีจุดสิ้นสุดของสงครามน้ำลายระหว่างคนสองกลุ่ม เพราะในปี 2566 เองก็ยังมีเหตุการณ์คล้ายๆ กันนี้เกิดขึ้นมากมายตั้งแต่การเคลมนายขนมต้มผู้เป็นตำนานมวยไทยว่าแท้จริงแล้วบุคคลนี้เป็นตำนานหมัดมวยของกัมพูชา รวมถึงกุน แชมร์ (ศิลปะ

ป้องกันตัวของชาวกัมพูชา) เป็นสิ่งที่มีมาก่อนมวยไทย ดอกลำดวนที่ปรากฏในภาพปกโฆษณาภาพยนตร์เรื่องบุพเพสันนิวาส 2 เป็นดอกไม้ประจำชาติกัมพูชา นายบัวขาว บัญชาเมฆเป็นคนกัมพูชา กระทั่งชุดไทยเดิม และข้าวเหนียวมะม่วง หรือผัดไท ของว่างและอาหารที่เป็นที่นิยมของนักท่องเที่ยวและชาวต่างชาติ ณ ช่วงเวลาหนึ่งก็ยังคงถูกดึงไปเป็นเอกลักษณ์ของกัมพูชาทั้งสิ้น (จิณณพัต ออกัน, 2566) กระนั้นเรื่องราวทั้งหมดเหล่านี้ต่างเป็นสิ่งที่มีความหมายอย่างไม้อาจมองว่าเป็นของชาติใดชาติหนึ่งโดยสิ้นเชิงได้ แน่แน่นอนว่าข้อถกเถียงของประชาชนทั่วไปทั้งบนโลกออฟไลน์และโลกออนไลน์มีตั้งแต่ในระดับที่ 1 ที่เป็นการแบ่งแยกกีดกันแบบไม่ตั้งใจไปจนถึงระดับที่ 4 ที่เป็นการยั่วยุให้เกิดความรุนแรงต่อกลุ่มคนที่มีความแตกต่างไปจากตน

นอกจากความขัดแย้งไทยกัมพูชาในประเด็นต่างๆ ที่ปรากฏบนแพลตฟอร์มออนไลน์แล้ว บนโลกออฟไลน์เองก็ได้เกิดการวิวาทอันเนื่องมาจากคำเรียกขานกลุ่มคนที่ไม่ถูกหู โดยเหตุการณ์นี้เกิดขึ้นที่จังหวัดระยอง ซึ่งเริ่มต้นจากการที่กลุ่มวัยรุ่นชาวไทยเข้ามานั่งรับประทานอาหารในร้านอาหาร ก่อนจะถูกกลุ่มคนกัมพูชามองหน้า จึงได้พากันคาดเดาและพูดออกเสียงว่าน่าจะเป็น “กุน แชมร์ ชาวกัมพูชา” ส่งผลให้ผู้ที่ถูกเอ่ยถึงเกิดความไม่พอใจและดักทำร้ายกลุ่มคนไทย จนได้รับบาดเจ็บปางตาย (ไทยรัฐออนไลน์, 2566) ทั้งนี้ทั้งนั้นเราไม่อาจทราบได้ว่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงมีเพียงเท่าที่กลุ่มของผู้เคราะห์ร้ายบอกเล่าหรือไม่ และกลุ่มของฝ่ายตรงข้ามเพียงได้ยินคำกล่าวนี้ก็เกิดโทสะจนถึงขั้นเตรียมอุปกรณ์ด้วยหวังประทุษร้ายให้ถึงแก่ชีวิตจริงหรือไม่ เพียงแต่เรื่องนี้นับเป็นการสานต่อวัฏจักรแห่งความเกลียดชังที่ไม่รู้จักจบ โดยผู้ใช้งานสื่อสังคมออนไลน์โดยเฉพาะบนเฟซบุ๊กได้มีการนำข่าวดังกล่าวมาวิพากษ์วิจารณ์มากมาย บางส่วนเป็นการแสดงถึงจุดยืนหรือเตือนสติให้ผู้ใช้งานเฟซบุ๊กรายอื่นตระหนักว่าไม่ควรกล่าวแบบเหมารวม ผู้กระทำผิดเพียงคนเดียวที่ไม่ดี ไม่ใช่คนกัมพูชาทั้งประเทศ บางส่วนเป็นการตำหนิกลุ่มคนไทยที่เป็นฝ่ายพูดจาเหยียดหยามกลุ่มคู่กรณีก่อน บางส่วนเป็นการวิพากษ์อย่างเป็นกลางและคาดหวังให้มีความรุนแรงระหว่างชาติจบสิ้นลง บางส่วนเป็นการกล่าวแบบประชดประชันหรือกล่าวในทำนองขบขันต่อเหตุการณ์ความรุนแรงที่เกิดขึ้นซึ่งสอดคล้องกับรูปแบบประทุษวาจาในระดับที่ 1 บางส่วนได้แสดงความไม่พอใจและใช้คำพูดที่แสดงถึง

ความจงเกลียดจงชังถึงขั้นไม่อาจให้กลุ่มบุคคลที่เป็นประเทศเพื่อนบ้านของเรา อยู่ร่วมแผ่นดินเดียวกันอย่างปกติสุขได้ (รูปแบบประทุษวาทาระดับที่ 3-4) ซึ่งสิ่งที่น่าเป็นกังวลมากที่สุดก็คือ คำพูดเหล่านี้จะเป็นชนวนที่ทำให้คนไทยลูก อื้อขึ้นทำร้ายชาวกัมพูชาผู้บริสุทธิ์ที่เข้ามาท่องเที่ยว ศึกษาเล่าเรียน หรือทำงาน ในประเทศไทยอย่างสุจริต ด้วยเหตุนี้จึงควรหาหนทางในการระงับการส่งผ่าน ความเกลียดชังให้ยุติเพียงบนโลกออนไลน์ เพื่อจะได้ไม่ขยายผลต่ออันจะกระทบ ทั้งตัวบุคคล กลุ่มบุคคล และความสัมพันธ์ในระดับประเทศได้ในอนาคต

พัฒนาการของประทุษวาทา

หากจะให้กล่าวถึงจุดเริ่มต้นของ Hate Speech ที่แท้จริง คงเป็นไปได้ ยาก เนื่องจากการสื่อสารไม่ว่าจะด้วยสัญลักษณ์ ภาพวาด ตัวอักษร หรือภาษา พูดต่างก็มีปรากฏอยู่บนโลกของเรามาเนิ่นนาน หากแต่ช่วงปฏิวัติวิทยาศาสตร์ที่ นับเป็นจุดเปลี่ยนของโลกทัศน์ใหม่ ทำให้มนุษย์มองธรรมชาติและอธิบาย ธรรมชาติด้วยหลักของเหตุและผล กระทั่งสิทธิอำนาจทางศาสนา (Religious Authority) ก็ยังถูกแทนที่ด้วยสิทธิอำนาจทางวิทยาศาสตร์ (Scientific Authority) ทำให้ประชาชน คนในสังคมหลุดพ้นจากการกดขี่ทางความคิด (ศุภวิทย์ ถาวรบุตร, 2563) ซึ่งต่อมาช่วงต้นปี 1980 นักวิชาการหลายต่อหลายท่านใน ต่างประเทศเริ่มให้ความสนใจ และทำการศึกษาเกี่ยวกับ Hate Speech ด้วย พบว่ามีการสร้างวาทกรรมและการสื่อสารมากมายโดยเฉพาะในประเด็นของ การเหยียดเชื้อชาติ (Racism) ทั้งยังมีการผลิตซ้ำผ่านสื่อ (Media) การศึกษา (Educational) ความรู้วิชาการ (Academic) สังคม (Social) และกลุ่มชนชั้นนำ ในสังคม (Corporate and Political Elites) โดยเฉพาะอย่างยิ่งสื่อและชนชั้น นำนាំให้มีการผลิตวาทกรรมในที่สาธารณะด้วยใจลำเอียง ทั้งที่สื่อเองยังมี กบตพาทหนึ่งในฐานะเป็นตัวกลางของกระบวนการอีกด้วย แต่กลับสร้างภาพให้ คนบางกลุ่มในสังคมถูกมองในทางลบแบบเหมารวมโดยยึดโยงไปกับเรื่อง อาชญากรรม ยาเสพติด วัฒนธรรมที่แตกต่าง และปัญหาการอพยพย้ายถิ่น (Van Dijk, 1992)

อย่างไรก็ตาม นับแต่ที่ได้มีการศึกษาความอคติเกลียดชังที่เกิดขึ้นต่อ บุคคลหรือกลุ่มบุคคลอันมีฐานคติมาจากอัตลักษณ์ของกลุ่ม ความอคติเกลียดชัง

เหล่านั้ันยังคงถูกสร้างใหม่และผลิตซ้ำเรื่อยมา โดยปัญหาเรื่องเชื้อชาติ เพศ ศาสนา อุดมการณ์ทางการเมืองนับเป็นประเด็นพื้นฐานที่มีให้พบเห็นอยู่บ่อยครั้ง แม้มันุษย์เราจะมีคามเข้าใจในสิ่งต่างๆ และใช้เหตุผลในการไตร่ตรองมากขึ้นก็ตาม ซึ่งปัญหาใหญ่ในปัจจุบันมาจากการผลิตซ้ำว่าทกรรมเหล่านั้ันไม่ได้ปรากฏอยู่เพียงบนหน้ากระดาษ หรือผ่านสื่อกระจายเสียงสาธารณะ เช่น โทรทัศน์ วิทยุ และหนังสือพิมพ์ หรือการสื่อสารแบบเป็นคู่ผ่านทางโทรศัพท์ หรือการสนทนาแบบเผชิญหน้าเป็นกลุ่ม ทว่า Hate Speech นั้นได้ขยับขยายไปอยู่บนโลกออนไลน์ด้วย (แดเนียล มิลเลอร์ และคณะ, 2562) ซึ่งโลกออนไลน์ที่ว่านั้ัน หมายถึงการสื่อสารผ่านอินเทอร์เน็ต⁶

ทั้งนี้ Hate Speech ที่ปรากฏในยุคอินเทอร์เน็ต เราอาจจะเจอคำว่า Online Hate, Cyber Hate หรือ Digital Hate Speech ที่เป็นการบ่งชี้ว่าปัจจุบันนี้พื้นที่บนสื่อสังคมออนไลน์ได้กลายเป็นอีกพื้นที่หนึ่งสำหรับการแสดงความคิดเห็นในเชิงลบ เป็นยุคสมัยที่ผู้คนตระหนักถึงเสรีภาพในการแสดงออกถึงขีดสุด ทั้งยังมีการเปิดกว้างทางความคิด มีอุดมการณ์เป็นของตนเอง จากงานวิจัยของ Tontodimamma et al. (2021) ที่ศึกษาเกี่ยวกับวิวัฒนาการของหัวข้อวิจัยเรื่อง Hate Speech ตลอด 30 ปีที่ผ่านมา พบว่า ประเด็นที่ถูกหยิบยกขึ้นมาเพื่อแบ่งแยกเกลียดชังมีอยู่หลากหลาย และกระจัดกระจายไปในหลายๆ ประเทศ ซึ่งประเด็นที่คนส่วนใหญ่ให้ความสนใจและมีการศึกษากันมากในช่วงปี 2016-2019 (พ.ศ.2559-2562) จะเกี่ยวข้องกับพื้นที่บนโลกออนไลน์ทั้งสิ้น ดังจะเห็นได้ว่า ในช่วงหลังมานั้ันนักวิชาการและนักวิจัยหลายท่านต่างให้ความสนใจที่จะศึกษา Hate Speech ในเชิงพื้นที่มากกว่าความเป็นอัตลักษณ์ร่วมอย่างในช่วงแรกๆ ซึ่งนั่นอาจเพราะเราสามารถพบเห็นพฤติกรรมดังกล่าวผ่านสื่อสังคมออนไลน์ที่อยู่ใกล้ชีวิตความเป็นอยู่ของมนุษย์ได้มากกว่า มีความเป็นสมัยนิยมมากกว่า ขณะที่ประเด็นเรื่องอัตลักษณ์ร่วมอย่างการแบ่งแยกสีผิว เชื้อชาติ ชาติพันธุ์ ศาสนา เพศ ฯลฯ เริ่มมีความคงตัวมากขึ้น แต่ก็เชื่อว่าจะหมดไปจากสังคม

⁶ การสื่อสารผ่านอินเทอร์เน็ตมีหลายประเภท เช่น ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ กลุ่มอภิปราย กลุ่มข่าว ยูสเน็ต การสนทนาที่มีการแบ่งหน้าจอ การสนทนา การสนทนาส่วนตัว มัดหรือเกมแฟนตาซีและการผจญภัย เว็บ ระบบเสียงและภาพ และสภาวะแวดล้อมเสมือนจริง เครือข่ายสังคมออนไลน์

ประทุษวาจาสู่อาชญากรรม

ดังที่ได้กล่าวไปแล้วในตอนต้น ความอคติเกลียดชังสามารถนำไปสู่ความรุนแรงและอาชญากรรมได้ โดยในช่วงแรกความเกลียดชังที่เกิดขึ้นในใจมนุษย์จะเป็นเพียงทัศนคติที่เป็นอคติ (Bias Attitudes) หรือก็คือ การมีมุมมองเชิงลบต่อบุคคลหรือกลุ่มบุคคลเท่านั้น ทว่า เมื่อผ่านการสั่งสมในช่วงเวลาหนึ่งอย่างเกินเลยไป ความคิดที่เคยมีมาอาจเกิดการแปรเปลี่ยนเป็นการกระทำที่เป็นอคติ (Individual Acts of Prejudice) ซึ่งอาจอยู่ในลักษณะของการล้อเลียนหยอกเย้า ก่อนจะพัฒนาเป็นการเลือกปฏิบัติ (Discrimination) หรือที่ร้ายแรงกว่านั้น (Pyramid of Hate: Definition & Examples, 2017) เช่น การฆาตกรรม (Murder) การข่มขืน (Rape) การทำร้าย (Assault) การวางเพลิง (Arson) การก่อการร้าย (Terrorism) อาชญากรรมที่เกิดจากความเกลียดชัง (Hated Crime) การทำลายทรัพย์สินของผู้อื่นหรือสาธารณะด้วยวิธีการปาเถื่อนไร้เหตุผล (Vandalism) การดูหมิ่นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ (Desecration) และการข่มขู่คุกคาม (Threats) รวมถึงการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ (Genocide) อันเป็นอาชญากรรมที่รุนแรงและร้ายแรงที่สุด ซึ่งประทุษวาจาสามารถเรียกได้ว่าเป็นเครื่องมือที่คอยขับเคลื่อนอยู่เบื้องหลังพฤติกรรมทั้งหลายเหล่านี้ หากไม่มีการควบคุมที่เหมาะสม (ARTICLE19, 2015)

อนึ่ง ไม่กี่ปีที่ผ่านมาสื่อในต่างประเทศ โดยเฉพาะในประเทศที่มีความหลากหลายทางเชื้อชาติ วัฒนธรรม ได้มีการนำเสนอภาพข่าวอาชญากรรมและความรุนแรงที่เป็นผลมาจากความอคติเกลียดชังที่ไม่เพียงรับมาจากบนโลกออนไลน์เท่านั้น แต่หลังจากเกิดเหตุความไม่สงบเหล่านั้นขึ้นแล้ว ยังส่งผลให้เกิดการผลิตซ้ำทางความคิดผ่านสื่อออนไลน์จนนำไปสู่การประกอบอาชญากรรมที่ส่งผลต่อความรู้สึกนึกคิดและความสงบสุขในการดำรงชีพของกลุ่มบุคคลบางกลุ่มในสังคมที่เสมอเหมือนกัน ดังนั้น ประทุษวาจาที่เกิดขึ้นบนโลกออนไลน์จึงสามารถกล่าวได้ว่าเป็นแรงผลักดันอย่างหนึ่งที่ทำให้เกิดอาชญากรรมบนโลกออนไลน์โดยอ้อม ดังกรณีในต่างประเทศที่ผู้เขียนอยากหยิบยกขึ้นมาเป็นตัวอย่าง เนื่องจากเราจะเห็นได้ว่าเพียงหนึ่งคดีที่เกิดขึ้นสามารถก่อให้เกิดอีกหลายคดีตามมาได้ โดยจุดเริ่มต้นของเรื่องนี้มาจากนายเบรนต์ตัน ทาร์เรนต์ (Brenton Tarrant) ชายชาวออสเตรเลีย อายุ 28 ปี มีอาชีพผู้กราดยิงผู้สัการะ

ในมัสยิดที่นิวซีแลนด์ในวันที่ 15 มีนาคม 2019 (พ.ศ.2562) เขาได้บุกสังหารอย่างอุกอาจด้วยการยิงในระยะประชิดจนทำให้มีผู้เสียชีวิตรวมทั้งสิ้น 49 ราย ซึ่งเป็นชายหญิงและเด็กที่มาร่วมทำพิธีกรรมทางศาสนาในมัสยิดอันนูร์ (Al Noor mosque) ที่ตั้งอยู่ใจกลางโครสต์เชิร์ช มินาฮ้าในระหว่างที่ก่อเหตุ เขายังได้ถ่ายทอดสดผ่านกล้องติดศีรษะ (a Head-mounted Camera) เพื่อแสดงให้ทุกคนได้เห็นถึงมุมมองที่แบ่งแยกเชื้อชาติและต่อต้านผู้อพยพย้ายถิ่น ทว่า การกระทำอันโหดร้ายไม่ได้หยุดเพียงเท่านั้น เพราะเขาได้ไปราดยิงผู้ศรัทธารายอื่นต่อที่มีสยิดลินวูด (Linwood mosque) เป็นแห่งที่สอง ซึ่งสถานที่นี้อยู่ห่างจากลานประหารแรกประมาณห้ากิโลเมตร อย่างไรก็ตาม ชาวได้มีการนำเสนอว่าเขาเป็นผู้ก่อการร้ายฝ่ายขวาหัวรุนแรง (an "extremist, right-wings" terrorist) ที่มีกระแสข้อมูลต่างๆ เกี่ยวกับการเหยียดผิวเหยียดเชื้อชาติผ่านบัญชีส่วนตัวบนแพลตฟอร์มเฟซบุ๊ก (BBC News, 2019) กระนั้นสิ่งที่เลวร้ายยิ่งกว่า ก็คือ การที่แนวคิดและภาพเหตุการณ์ความรุนแรงถูกอัปโหลดและแชร์ต่ออย่างแพร่หลายบนอินเทอร์เน็ต ส่งผลให้การกระทำในครั้งนี้ของเขาได้กลายเป็นแรงบันดาลใจให้ผู้ที่ก่อเหตุที่มีใจอคติต่อความแตกต่างของมนุษย์ได้ก่อคดีที่คล้ายๆ กันขึ้นในอีกหลายๆ คดี ดังตัวอย่างต่อไปนี้

คดีนายเพย์ตัน เจนดรอน (Payton Gendron) ชายวัย 19 ปี ผู้ก่อเกิด ความเชื่ออย่างสุดโต่งว่าคนผิวขาวเป็นใหญ่เหนือชาติพันธุ์อื่น โดยก่อนที่เขาจะลงมือก่อเหตุยิงคนผิวสีที่ซูเปอร์มาร์เก็ตแห่งหนึ่งในเมืองบัฟฟาโล รัฐนิวยอร์ก สหรัฐอเมริกา (Buffalo, New York) ได้มีการโพสต์ข้อความจากในไดอารี่ของ ดนลงบนบล็อกส่วนตัวที่มีความยาวเกือบ 700 หน้า ซึ่งหลักใหญ่ใจความใน เนื้อหานั้นได้สะท้อนให้เห็นถึงความคิดความอ่าน และสภาพจิตใจ รวมถึง กระบวนการวิธีตั้งแต่การเตรียมการก่อนก่อเหตุ โดยในช่วงเจ็ดเดือนก่อนหน้า ข้อความจากไดอารี่เผยให้เห็นถึงความสับสนในจิตใจของวัยรุ่นหนุ่มคนนี้ ซึ่งเขาเองได้สารภาพอยู่บ่อยครั้งถึงเรื่องที่ตนติดเล่นเกมออนไลน์อย่างหนัก และชอบท่องเว็บใต้ดินที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มที่มีแนวคิดสุดโต่งเป็นประจำ ทั้งยังเคยศึกษา และวางแผนเพื่อเตรียมการในการก่อเหตุกราดยิงมาเป็นอย่างดี ยิ่งกว่านั้น เขายังเคยทำกระแท่งไปสำรวจสถานที่ที่เกิดเหตุพร้อมชักซ้อมอยู่หลายครั้ง เนื่องจากมีบางครั้งที่เขาเกิดความลังเลใจและไม่กล้าที่จะลงมือด้วยกลัวจะทำ

พลาด ถึงกระนั้นขณะที่ก่อเหตุ เขาก็ได้มีการถ่ายทอดสดลงบนเว็บไซต์ Twitch อีกด้วย (ชายัน ชาดาริชาเดห์, 2565) ทั้งนี้ องค์การการต่อต้านการหมิ่นประมาท (Anti-Defamation League) ได้มีการตรวจสอบและเปรียบเทียบข้อความที่ปรากฏบนสื่อสังคมออนไลน์ระหว่างนายทาร์เรนต์และนายเคนดรอน พบว่า แม้ทั้งสองคนจะชิงชังต่อกลุ่มบุคคลในประเภทที่แตกต่างกัน ทั้งยังอยู่ห่างกัน คนละซีกโลก แต่ก็สามารถเข้าใจและเลียนแบบภาษาที่มีความเกลียดชัง รวมถึงพฤติกรรมที่เป็นอันตรายต่อชีวิตได้ โดยมีความเชื่อในเรื่องของการทดแทน ครั้งใหญ่ การแทนที่ และการรับประกันการมีอยู่ของพวกพ้องตนเช่นเดียวกัน อีกทั้งนายเคนดรอนยังมักยกคำกล่าวของนายทาร์เรนต์ขึ้นมาเพื่อต่อเสริมเติมแต่งให้มีใจความที่สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น (Center on Extremism, 2022)

คดีนายแพทริก ครูเซียส (Patrick Crusius) ชายชาวอเมริกันวัย 21 ปี ได้กราดยิงคนในวอลมาร์ทที่เอลพาโซ รัฐเท็กซัส (El Paso, Texas) และมีผู้เสียชีวิต 23 คน โดยเป้าหมายของเขาคือการโจมตีกลุ่มคนละติน (Flores et.al., 2023) อย่างไรก็ตาม อุปนิสัยของเขาในสายตาเพื่อนบ้าน มักจะเป็นคนเงียบๆ และรักสันโดษมาก ขณะที่เพื่อนร่วมชั้นเรียนกลับมองว่าเขามักจะโกรธโมโหแบบชั่ววูบ ทางด้านการใช้งานสื่อสังคมออนไลน์ พบว่าเขามักจะใช้เว็บไซต์ 8chan ในการสนับสนุนเหตุความรุนแรงที่เกิดขึ้นของนายทาร์เรนต์ที่มีสยิดในไครสต์เชิร์ช แม้ภาพความรุนแรงเหล่านั้นจะถูกลบออกไปจากเฟซบุ๊กแล้ว แต่ก็ยังมีบางส่วนที่เล็ดลอดไปยังแพลตฟอร์มอื่นๆ ซึ่งแพลตฟอร์มเล็กๆ เหล่านั้นไม่ได้มีมาตรการในการควบคุมหรือจำกัดเนื้อหาที่มีความรุนแรงและไม่เหมาะสม จึงเป็นเหตุให้ผู้ที่สนใจเกิดการศึกษาและเลียนแบบพฤติกรรมความรุนแรงนั้นต่อไป อีกทั้งก่อนเกิดเหตุ ผู้ก่อเหตุรายนี้ยังได้โพสต์เตือนถึงปัญหาการอนุญาตให้กลุ่มผู้อพยพชาวละตินได้รุกรานมาในแผ่นดินตนผ่านทางเว็บไซต์ที่เขานิยมใช้งานอีกด้วย (Elmahrek et.al., 2019)

คดีนายนาธานีล เวลต์แมน (Nathaniel Veltman) คนหนุ่มวัย 20 ปี อีกหนึ่งในคนที่ฝึกฝนอุดมการณ์ของนายทาร์เรนต์ เพียงแต่เขามุ่งเป้าไปที่ความเกลียดกลัวอิสลามจนได้ก่อเหตุสังหารหมู่ครอบครัวมุสลิมที่เพิ่งย้ายมาจากปากีสถานมาอยู่ในเมืองลอนดอน รัฐออนแทรีโอ ประเทศแคนาดา (London, Ontario) เขาใช้วิธีการขั้บรกระเบ พงชนเหยื่อ (Feldman, 2021) ซึ่งได้มี

การเตรียมแผนการไว้ก่อนล่วงหน้า ทำให้ครอบครัวผู้เคราะห์ร้ายเสียชีวิตถึง 4 รายและเหลือเด็กชายผู้รอดชีวิตที่อาการสาหัสเพียงคนเดียว (Nath, 2021) ทั้งนี้ หลังจากเกิดเหตุ นายเวลด์แมนได้บอกต่อคนขับแท็กซี่ผู้พบเห็นเหตุการณ์ ให้ช่วยโทรแจ้งตำรวจ และบันทึกภาพเหตุการณ์ที่ตัวเขาได้กระทำลงไปด้วย (Spocchia, 2021)

และตัวอย่างคดีสุดท้ายที่ถือเป็นหลักประกันว่าความอคติเกลียดชังที่ปรากฏบนสื่อสังคมออนไลน์มีผลร้ายแรง และรวดเร็วกว่าการแพร่กระจายความเกลียดชังแบบในอดีตที่ต้องอาศัยระยะเวลาและความใกล้ชิด โดยตัวอย่างนี้เกิดขึ้นที่สิงคโปร์ในวันที่ 15 มีนาคม 2021 (พ.ศ.2564) เด็กชายชาวสิงคโปร์วัย 16 ปีถูกจับกุมขณะเตรียมแผนการการโจมตีกลุ่มเป้าหมายที่เป็นชาวมุสลิม ด้วยการซื้ออุปกรณ์ที่จำเป็นต้องใช้ รวมถึงการไปตลาดเลาห์สียดสองแห่งในย่าน Woodlands (Mahmud, 2021) โดยแรงจูงใจของเขามาจากความรู้สึกต่อต้านศาสนาอิสลามและความหลงใหลในความรุนแรง จึงได้ตั้งใจก่อการในวันดังกล่าว เพื่อเป็นการเชิดชูครบรอบสองปีที่เกิดเหตุร้ายขึ้นในโครสต์เชิร์ช (BBC News, 2021) แม้ตัวอย่างกรณีสุดท้ายนี้จะไม่เกิดผลร้ายตามมา แต่ก็เป็นการแสดงให้เห็นว่าประทุษวาจาหรือที่ในที่นี้คือข้อความ ภาพ และวิดีโอคลิปที่มีความรุนแรงถือเป็นส่วนสนับสนุนให้ความรู้สึกนึกคิดของมนุษย์ที่มีอยู่แต่เดิมแปรเปลี่ยนเป็นพฤติกรรมความรุนแรง ทั้งยังสามารถเกิดขึ้นได้ทั่วทุกแห่งบนโลกใบนี้ โดยปราศจากข้อจำกัดทางด้านเวลา ภาษา และสถานที่

บทวิเคราะห์

จากตัวอย่างคดีในต่างประเทศข้างต้น รูปแบบของประทุษวาจาที่เคยเกิดขึ้นจะอยู่ในระดับที่ 2-4 คือไม่เพียงตั้งใจแบ่งแยกกีดกันอย่างธรรมดา แต่ถึงขั้นยั่วยุให้เกลียดชังและลงมือทำลายล้างผู้ที่แตกต่างไปจากตน โดยผู้กระทำความผิดทุกรายล้วนมีการสร้างอีกตัวตนหนึ่งเพื่อกระพือความคิดที่เป็นปฏิปักษ์ต่อบุคคลหรือกลุ่มบุคคลผ่านชุมชนบนโครงข่ายอินเทอร์เน็ตที่มีกฎกติกาไม่มากและให้สิทธิเสรีภาพในการแสดงออกได้อย่างไม่มีขีดจำกัด ซึ่งส่วนนี้มีความสอดคล้องกับแนวคิดเรื่องการนำเสนอตัวตนที่เฮอร์วิง กอฟฟ์แมน (Erving Goffman) ได้มีการวิเคราะห์ปฏิสัมพันธ์ทางสังคมด้วยวิธีการเชิงละคร (Dramaturgy analysis)

ไว้ในหนังสือ *The Presentation of Self in Everyday Life* เขามองว่าทุกคนต่างสวมบทบาทของนักแสดงบนเวที (Theatre Actors) ที่มีบทบาทให้ต้องแสดงออกเพื่อจัดการกับความประทับใจ (Impression Management) ของผู้ชมที่อยู่หน้าเวที (Front Stage) ขณะที่หลังฉากกัน (Back Stage) เป็นพื้นที่ที่นักแสดงล้วนปิดกั้นตัวตนอีกด้านไว้ (Nesvadba, 2017) นัยอีกทางหนึ่ง ภาพฉากหน้าที่เกิดขึ้นคือบทบาทที่บุคคลเลือกกระทำให้ผู้อื่นรับรู้ซึ่งยึดโยงกับมุมมองที่บุคคลนั้นได้นิยามไว้ในแต่ละสถานการณ์อันมาจากประสบการณ์ที่ได้รับมาแต่อดีตและความมุ่งหวังที่มีต่ออนาคต ส่วนหลังฉากคือส่วนของความรู้สึกนึกคิดที่ไม่ต้องการให้ผู้อื่นรับรู้ (สุภางค์ จันทวานิช, 2562) อย่างไรก็ดี โดยปกติแล้วผู้คนมักมีการแสดงออกในทิศทางที่คนในชุมชนของตนให้ความตั่งมั่นไว้ เช่นเดียวกับในโลกออนไลน์ผู้ใช้งานแพลตฟอร์มต่างๆ เองก็เลือกสร้างโปรไฟล์ใหม่ที่มีความแตกต่างไปจากตัวตนในโลกออฟไลน์ ดังตัวอย่างชาวข้างต้น หากได้ศึกษาถึงเบื้องลึกของผู้กระทำผิดแต่ละรายที่ผู้เขียนไม่อาจกล่าวถึงทั้งหมดในบทความนี้ได้จะพบว่า ในโลกออฟไลน์พวกเขาต่างเป็นคนปกติธรรมดาที่ค่อนข้างสุขุม นิ่งเงียบและมีโลกส่วนตัวค่อนข้างสูง แม้จะดูผิดแปลกไปจากคนอื่นๆ ในสังคม แต่ก็ไม่น่าจะถึงขั้นก่อเหตุร้ายแรงที่กระทบต่อชีวิตและทรัพย์สินของคนมากมายได้ ขณะที่ตัวตนบนโลกออนไลน์ราวกับมีอีกบุคลิกหนึ่งที่สามารถแสดงความเห็น ใช้อ่อยคำหรือโพสต์ข้อความที่อาจนำไปสู่อันตรายในทางกายภาพของผู้อื่นได้ ด้วยเรื่องนี้ อาจเป็นเพราะชุมชนออนไลน์ที่พวกเขาอยู่ต่างเต็มไปด้วยความเกลียดชัง การกระทำของเขาหาใช้สิ่งแปลกแยกจึงยิ่งส่งผลให้ความอคติเกลียดชังที่เดิมมีอยู่แล้วได้รับการพัฒนาจนกลายเป็นความกล้าที่จะกระทำการที่เป็นความเกลียด-ชังบนโลกออฟไลน์ได้ ดังเช่นในบทความวิจัยของ Bullingham และ Vasconcelos ที่เห็นด้วยกับแนวคิดของ กอฟฟ์แมนที่ว่า บุคคลจะเลือกแสดงตัวตนให้สอดคล้องกับแนวทางหรือวิถีคิดที่คนในชุมชนหรือสังคมที่ตนเองเป็นสมาชิกอยู่ (Bullingham and Vasconcelos, 2013)

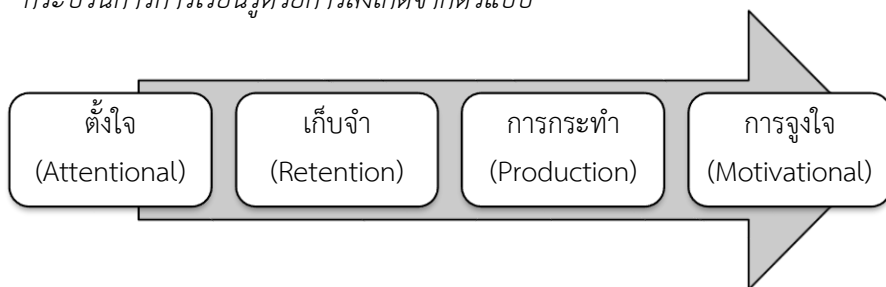
นอกจากแนวคิดของกอฟฟ์แมนแล้ว สาเหตุหลักที่ทำให้พวกเขาเหล่านั้นกล้าประกอบอาชญากรรมที่กระทบต่อบุคคลมากมายยังมาจากการเรียนรู้ ซึ่งแบ่งเป็นสองส่วน คือ การเรียนรู้ผ่านปัจจัยต่างๆ เช่น ความสนใจ

(Attention) แรงจูงใจ (Motivation) ทักษะคติ (Attitudes) และอารมณ์ความรู้สึก (Emotions) ของบุคคลที่เป็นแรงขับ/ แรงผลักดันให้เกิดพฤติกรรมหนึ่ง (Cherry, 2022) ตาม ‘ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมเชิงพุทธิปัญญา’ (Social Cognitive Learning Theory) ของอัลเบิร์ต แบนดูรา (Albert Bandura) และการเรียนรู้ผ่านบุคคลใกล้ชิดหรือบุคคลที่เคารพนับถือที่จำต้องอาศัยความถี่ (Frequency) ระยะเวลา (Duration) การมาก่อน (Priority) และความเข้มข้น (Intensity) ของคู่สนทนาที่ติดต่อกับคำสมาคมด้วยตาม ‘ทฤษฎีการคบหาสมาคมที่แตกต่างกัน’ (Differential Association Theory) โดยเอ็ดวิน ซัทเทอร์แลนด์ (Edwin H. Sutherland) ซึ่งทั้งสองทฤษฎีนี้ต่างมีจุดร่วมที่การก่อเกิดพฤติกรรมล้วนมาจากการเรียนรู้ ไม่ว่าจะเป็นเริ่มต้นด้วยแรงจูงใจส่วนตน สื่อ หรือจากบุคคลที่ใกล้ชิด

สำหรับการเรียนรู้ส่วนตนของแบนดูราจะเป็นการมองว่า การเรียนรู้พฤติกรรมของบุคคลมาจากการสังเกต (Observation) การเลียนแบบ (Imitation) และการมีตัวต้นแบบ (Modeling) ซึ่งจำต้องอาศัยอิทธิพลทางจิตใจและความรู้สึกในการกระตุ้นให้เกิดการเก็บจำไว้ในความทรงจำหรือกระตุ้นให้เกิดพฤติกรรมบางอย่าง (สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต, 2536) โดยเป้าประสงค์ของการเรียนรู้คือการก่อให้เกิดพฤติกรรมใหม่ เสริมพฤติกรรมเดิมที่มีอยู่แล้วให้เกิดการพัฒนาเปลี่ยนแปลง หรือเป็นการยับยั้งการเกิดพฤติกรรมบางอย่าง (สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต, 2536) ทั้งนี้ กระบวนการการเรียนรู้ด้วยการสังเกตจากตัวแบบของแบนดูราจะประกอบด้วย 4 ประการ (สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต, 2536) ซึ่งผู้เขียนจะนำเสนอพร้อมยกตัวอย่างประกอบความเข้าใจตามตัวอย่างคดีที่เกิดขึ้นข้างต้น

ภาพที่ 1

กระบวนการการเรียนรู้ด้วยการสังเกตจากตัวแบบ

ประการที่ 1 กระบวนการตั้งใจ (Attentional Processes) คือ ความใส่ใจที่ถือเป็นสิ่งสำคัญยิ่งกว่ากระบวนการอื่นในอีกสามรูปแบบ เพราะเป็นส่วนที่กำหนดว่าบุคคลจะสังเกตอะไรจากตัวแบบนั้นๆ ดังเช่นคดีข้างต้น ซึ่งจะเห็นได้ว่า อาชญากรที่ผู้เขียนยกตัวอย่างมานี้ล้วนมีใจฝักใฝ่ในความความอคติเกลียดชังแต่แรกเริ่ม โดยกรณีของนายทาร์เรนต์ถือเป็นตัวจุดประกายที่อาศัยความทันสมัยของเทคโนโลยีในการแพร่กระจายทั้งความคิดและภาพเหตุการณ์ความรุนแรงทำให้ผู้กระทำผิดรายอื่นได้สังเกต เรียนรู้ เลียนแบบและจดจำ แต่ทั้งนี้ทั้งนั้นคงต้องกล่าวว่าภาพเหตุการณ์และแนวคิดเป็นเพียงองค์ประกอบเสริม เพราะหากผู้กระทำผิดเหล่านั้นไม่ได้ให้ความสนใจและความสำคัญแต่แรก พฤติการณ์การเสพรบสื่อที่มีความรุนแรง ตลอดจนการประกอบอาชญากรรมหรือการใช้ความรุนแรงทั้งหลายนี้ก็คงจะไม่มีวันเกิดขึ้น

ประการที่ 2 กระบวนการเก็บจำ (Retention Processes) หมายถึง การที่บุคคลจะเลียนแบบหรือแสดงพฤติกรรมเหมือนตัวแบบได้ย่อมต้องมีการบันทึกสิ่งที่สังเกตมาไว้ในความทรงจำด้วยการแปลงข้อมูลเป็นสัญลักษณ์และจัดโครงสร้างให้สามารถจดจำได้ง่ายขึ้น ด้วยเรื่องนี้ เราอาจจะสังเกตได้จากการที่พวกเขาเหล่านั้นมักเฝ้าหน้าจออยู่เบื้องหลังสื่อสังคมออนไลน์ต่างๆ และมักฝังตัวอยู่กับเพจที่ตนเองสนใจเป็นระยะเวลานาน ทำให้ความอคติที่มีต่อกลุ่มบุคคลอย่างผิวเผินได้ฝังรากลึกจนกลายเป็นความเกลียดชังชนิดที่ไม่อาจอยู่ร่วมโลกกับบุคคลเหล่านั้นได้ จึงอาจกล่าวได้ว่าสิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้นล้วนเป็นผลจากการเสพรบแนวคิดที่เป็นปฏิกิริยา ทำให้โลกทั้งใบของพวกเขาถูกรูปเแวกเช่นเดียวกับ

การสลักสิ่งที่คุ้นเคยไว้ในสมอง และเลือกทำเพียงสิ่งเหล่านั้นด้วยถูกกล่อมเกลาว่าเป็นสิ่งที่ดีงาม และถูกต้องที่สุด

ประการที่ 3 กระบวนการการกระทำ (Production Processes) คือ กระบวนการที่บุคคลนำสัญลักษณ์ที่มีการเก็บจำมาเปลี่ยนเป็นการกระทำ ซึ่งปัจจัยที่สำคัญของกระบวนการนี้ คือ ความพร้อมทางร่างกายและทักษะที่จำเป็นต้องใช้ในการเลียนแบบ สำหรับกรณีนี้สามารถอธิบายได้ว่า การที่เหล่าอาชญากรฝังตัวอยู่ในเพจที่ต่อต้านบุคคลหรือกลุ่มบุคคลในฐานอัตลักษณ์ร่วมเปรียบได้กับเป็นการเก็บจำ เมื่อเราพิจารณาสิ่งนั้นๆ ในช่วงระยะเวลาหนึ่งย่อมถือเสมือนเป็นการเตรียมความพร้อมก่อนการลงสนามจริง เช่นเดียวกับในทุกคดีที่หยิบยกมา ผู้กระทำผิดล้วนศึกษาจากเหตุการณ์ก่อนหน้า ก่อนจะนำไปสู่การวางแผน การตระเตรียมการ หรือการดูลาดเลาก่อนประกอบอาชญากรรม เพื่อลดความเสี่ยงที่อาจทำให้เกิดความผิดพลาด

ประการที่ 4 กระบวนการจูงใจ (Motivational Processes) ก่อนที่บุคคลจะเกิดการเรียนรู้/ แสดงพฤติกรรมออกมาล้วนขึ้นอยู่กับสิ่งล่อใจ/ สิ่งจูงใจ ความพึงพอใจ ความคิดทางสังคมที่มีความเอนเอียง และมาตรฐานภายในที่ตนเองมีต่อบางสิ่ง แน่แน่นอนว่าสำหรับกรณีนี้ นายทาร์เรนต์ถือเป็นตัวต้นแบบที่น่าสนใจ ผู้กระทำผิดรายอื่นๆ ไม่เพียงมีความสนใจใคร่รู้ และมีใจอคติเกลียดชังต่อกลุ่มคนที่แตกต่างไปจากตน พวกเขาเลือกติดตามผลงานของบุคคลต้นแบบที่แสดงให้เห็นถึงผลลัพธ์ที่มีความคุ้มค่า นั่นก็คือ ความรุนแรงนำมาสู่การเคลื่อนไหวบางอย่างในสังคม โดยที่ผู้กระทำผิดบางรายไม่ได้สนใจกระทั่งผลที่ตามมา ซึ่งอาจกระทบต่อชีวิตและทรัพย์สิน ดังกรณีข้างต้นที่หากได้ศึกษาอย่างถี่ถ้วนจะทราบได้ว่าพวกเขาเหล่านั้นต่างเตรียมพร้อมที่จะสละชีวิตตน เพียงเพื่อให้สังคมตระหนักถึงปัญหาที่กลุ่มบุคคลผู้แตกต่างได้รับโอกาสให้มาอยู่ร่วมสังคมเดียวกัน ดังนั้น การที่พวกเขาลงมือทำอะไรบางอย่างย่อมคุ้มค่าที่จะเสี่ยง

อนึ่ง ทฤษฎีนี้ผู้เขียนนำมาใช้อธิบายในแง่ของการเรียนรู้ก่อนก่อเกิดเป็นพฤติกรรมผ่านการสอดส่องพฤติกรรมของตัวต้นแบบ ซึ่งตัวต้นแบบในที่นี้ไม่ได้หมายความว่าเฉพาะนายทาร์เรนต์ แต่ยังรวมถึงสิ่งที่ปรากฏอยู่บนสื่อสังคมออนไลน์ด้วย เพราะหากบุคคลมีการเสพรับสิ่งที่ตนให้ความสนใจ หรือสิ่งที่มีแรงจูงใจให้บุคคลนั้นเกิดความสนใจ ท้ายที่สุดอาจชักนำให้ทัศนคติและแนวความคิด

แปรเปลี่ยนไปในทิศทางเดียวกันกับตัวต้นแบบ โดยผลร้ายที่จะเกิดขึ้นอาจอิงตามผลการศึกษาหนึ่งของแบนดูร่าอย่าง ‘Bobo Doll Experiment’ ที่พบว่า กลุ่มเด็กที่ไม่มีตัวแบบความก้าวร้าวจะมีแนวโน้มแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวที่น้อยกว่าเด็กอีกกลุ่มที่ได้สังเกตพฤติกรรมจากตัวแบบความก้าวร้าว โดยพฤติกรรมความรุนแรงที่แสดงออกมามีทั้งที่เป็นทางกายภาพ และวาจา (Nolen, 2023) ดังนั้น หากมีการเสพรบสื่อที่มีการแบ่งแยกกีดกันและยั่วยุให้เกิดความเกลียดชัง โดยมีแรงจูงใจร่วมเป็นตัวตั้ง ก็อาจส่งผลให้เกิดการส่งต่อพฤติกรรม การกระทำดังกล่าวได้

ในส่วนของการเรียนรู้จากตัวบุคคลของชัตเทอร์แลนด์จะเป็นการมองว่า พฤติกรรมของมนุษย์ล้วนเกิดจากประสบการณ์และการเรียนรู้ โดยการคบหากับบุคคลอื่นนับเป็นการเรียนรู้อย่างหนึ่ง ดังที่ได้กล่าวไปแล้วว่า ข้อแตกต่างของทฤษฎีนี้คือ ความถี่ ระยะเวลา การมาก่อน⁷ และความเข้มข้น⁸ อันจะเป็นแรงจูงใจสำคัญในการซึมซับทัศนคติและค่านิยมจนนำไปสู่การเกิดพฤติกรรม

สำหรับทฤษฎีนี้ กระบวนการการเรียนรู้ถือเป็นสิ่งสำคัญเช่นกัน อันจะประกอบด้วยสี่ประการ ได้แก่ ขั้นการคบหาสมาคมกับอาชญากร ขั้นการเรียนรู้เนื้อหาสาระและกระบวนการ ขั้นความเห็นด้วยกับการกระทำผิด และขั้นการเกิดพฤติกรรมเบี่ยงเบนหรือประกอบอาชญากรรม โดยขั้นการเรียนรู้เนื้อหาสาระและกระบวนการกับขั้นความเห็นด้วยกับการกระทำผิดนั้นว่ามีความสำคัญที่เปรียบเทียบเป็นตัวชี้วัดแนวโน้มการเกิดพฤติกรรมเบี่ยงเบนหรืออาชญากรรม (พรชัย ชันติ และคณะ, 2558) ทั้งนี้ จากตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นว่าการก่อตัวของพฤติกรรมอาชญากรรมมาจากการเรียนรู้ภายในชุมชนบนโครงข่ายอินเทอร์เน็ตที่พวกเขาให้ความสนใจ และเมื่อฝังตัวอยู่ในนั้นในระยะเวลาหนึ่ง ความเกลียดชังที่ควรเป็นเพียงทัศนคติก็ได้อุบัติส่งเสริมโดยเนื้อหาของบุคคลหรือสมาชิกในกลุ่มที่เหมือนกัน ทำให้เขาเกิดความมั่นใจว่า สิ่งที่ตน

⁷ การมาก่อน หมายถึง ช่วงอายุของบุคคลที่เข้าใกล้ชิดผู้กระทำผิด หากบุคคลนั้นยังมียุvenile โอกาสที่จะเรียนรู้และเลียนแบบพฤติกรรมก็ยิ่งจะมีมากขึ้นตาม (สุดสงวน สุธีสร, 2558)

⁸ ความเข้มข้น หมายถึงระดับความสำคัญที่บุคคลมีต่อผู้กระทำผิด หากคนคนนั้นมีความสำคัญมาก ย่อมมีอิทธิพลในการจูงใจให้กระทำผิดมาก (สุดสงวน สุธีสร, 2558)

คิดถือเป็นสิ่งที่ถูกต้องชอบธรรมที่สุด เช่นเดียวกันกับมุมมองของ ลดาวัลย์ ไยมนิ (2565) ต่อประเด็นเรื่องประทุษวาจาที่ปรากฏบนสื่อสังคมออนไลน์ แสดงให้เห็นว่าผู้ใช้งานสื่อสังคมออนไลน์สามารถแสพสิ่งที่ตนเองให้ความสนใจผ่านการใช้โปรแกรมที่ช่วยในการค้นหา (Search Engine) และแพลตฟอร์มต่างๆ เช่น บล็อก (Blog) เว็บไซต์ (Website) ทวิตเตอร์ (Twitter) หรือกระดานสนทนา (Webboard) เพื่อสืบค้นเรื่องราวที่มีความเจาะจงและเจาะลึกมากยิ่งขึ้น ซึ่งหากบุคคลสนใจในเรื่องใด ก็สามารถเลือกแสพข้อมูลข่าวสารในเรื่องนั้นๆ ได้อย่างไม่จำกัด จึงเป็นการง่ายต่อการเข้าถึงและใช้เวลาไปกับข้อคิดเห็นหรือเนื้อหาสาระนั้น อีกทั้ง การมีปฏิสัมพันธ์บนโลกออนไลน์ เช่น การติดต่อพูดคุยหรือแลกเปลี่ยนความเห็นกับคนในกลุ่มก็ยิ่งจะทำให้ซึมซับทัศนคติความเกลียดชังนี้เข้ามาในจิตใจได้โดยไม่ต้องพบปะพูดคุยกันในโลกออฟไลน์ ด้วยเหตุนี้ หากเนื้อหาสาระดังกล่าวเป็นไปในเชิงลบ เป็นการยุแหยงให้บุคคลหรือกลุ่มบุคคลเกิดความเกลียดชัง บุคคลเหล่านั้นที่เสพรับเนื้อหาเหล่านี้ไปก็จะไม่เพียงคิดว่าความคิดเห็นที่แตกต่างและเกลียดชังนี้เป็นสิ่งที่ผิด มิหนำซ้ำยังจะคิดว่าเป็นสิ่งที่สมควรกระทำ และควรพัฒนาหรือส่งต่อแนวคิดนี้สืบต่อไป

บทสรุป

ประทุษวาจา เสรีภาพในการแสดงออกเชิงลบที่เป็นการละเมิดผู้อื่น เปรียบเสมือนเป็นเหรียญอีกด้านของเสรีภาพในการแสดงออกที่ส่งผลร้ายต่อความสงบเรียบร้อยของบ้านเมือง เป็นเครื่องมือที่คอยชักใยให้คนในสังคมหันมาสร้างความรุนแรงต่อกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งโลกของอินเทอร์เน็ตที่มีความเป็นพลวัตสูง หากยังปล่อยให้พฤติกรรมนี้ยังคงอยู่ นอกจากจะก่อให้เกิดผลโดยตรง (Direct Consequence) ซึ่งหมายรวมถึงการยอมรับในความเชื่อที่เป็นการเลือกปฏิบัติ เป็นการยอมรับการต่อต้านหรือการยุยงต่อกลุ่มเป้าหมาย เป็นการเลือกปฏิบัติหรือเกิดการกระทำรุนแรงต่อสมาชิกในกลุ่มเป้าหมายแล้ว ก็อาจเป็นการทำให้กลุ่มเป้าหมายเกิดความเสื่อมเสียและถูกข่มเหงอย่างไม่รู้จบ รวมถึงในสังคมเกิดการจัดอันดับว่าคนกลุ่มไหนด้อยค่ากว่า ซึ่งจะส่งผลให้กลุ่มเป้าหมายต้องตกอยู่ใต้อาณัติของคนกลุ่มอื่นในสังคมต่อไป และยังจะเป็นการสร้าง ความชอบธรรมให้กับการเลือกปฏิบัติไปโดยปริยาย (Sinpeng et al., 2021)

ดังนั้น การส่งผ่านความอคติเกลียดชังต่อผู้คนที่แตกต่างที่ไม่ได้จำกัดเพียงเฉพาะสิ่งที่ติดตัวมาแต่กำเนิดเฉกเช่นในอดีต เช่น เชื้อชาติ ศาสนา เพศ และความพิการ แต่สามารถเป็นอะไรก็ได้ที่มนุษย์เรามีการจัดแบ่งพร้อมให้แง่คิดว่าต้องมีหนึ่งไม่เป็นสอง ด้วยเหตุนี้ แนวคิดการแบ่งแยกที่ค่อยๆ เริ่มกลืนกลายเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมและกิจวัตรผ่านกาลเวลา เมื่อบุคคลที่เปิดรับสิ่งเหล่านี้เข้าไปไม่ว่าจะด้วยความสนใจของตนหรือเพราะคนอื่น สุดท้ายความเกลียดชังนี้อาจฝังลึกเข้าไปในจิตใจ และแปรเปลี่ยนพฤติกรรมให้สอดคล้องกับการรับรู้ที่เกลียดชังซ้ำร้ายเหยื่อของประทุษร้ายอาจไม่ได้เสียหายเป็นรายบุคคลเฉกเช่นคดีอาชญากรรมอื่น ผลกระทบที่เกิดขึ้นจึงไม่ใช่ความเสียหายอย่างทั่วๆ ไป แต่จะเสียหายในลักษณะของกลุ่มก้อนหรือการเหมารวมแบบกลุ่ม ซึ่งนัยอีกความหมายหนึ่ง ก็คือ ความเสียหายต่อสังคมส่วนรวมหรือสังคมโลกนั่นเอง หากยังไม่เร่งหาทางแก้ไข ผลร้ายที่จะตามมาอาจรุนแรงเกินกว่าที่เคยเกิดขึ้นอย่างยากที่จะรับมือได้

เอกสารอ้างอิง

- จินณพัต ออกอุ่น. (2566). กว่าจะเป็น ‘เคลมโบเดีย’ ในวันนี้ ก็มพหุชาเคลมอะไรของไทยไปแล้วบ้าง?. *SPACEBAR.TH*. สืบค้นจาก <https://spacebar.th/world/Ways-to-be-a-Claimbodia>
- ชาญชัย ชัยสุโกศล. (2556). *Hate Speech และข้อมูลที่อันตราย: ทางเลือกวิธีตอบโต้ทางการเมือง*. iLaw. สืบค้นจาก <https://ilaw.or.th/node/1603>
- ชಾಯัน ซาดาริชาเดห์. (2565). เผยต้นกำเนิด “ฆาตกรชาวจัด” โลกออนไลน์ บ่มเพาะความโหดเหี้ยมให้พวกเขาได้อย่างไร. *BBC News ไทย*. <https://www.bbc.com/thai/international-61490223>
- ณัชชา สิงพลนันตชัย. (2561). “ตั้งเกาหลี” กับการโจมตีด้วยถ้อยคำแห่งความเกลียดชัง. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- แดเนียล มิลเลอร์, เอลิซเบตตา กอสตา, เนลล์ เฮนส์, ทอม แมคโดนัลด์, รัชวาน นิโคเลสกุ, โจลินนา ชินานัน, จูเลียโน สปายเออร์, ศรีราม เวนกะตรามัน และ ชินหยวน หวัง. (2562). *How the World Changed Social Media [Why We Post: ส่องวัฒนธรรมโซเชียลมีเดียผ่านมานุษยวิทยาดิจิทัล]*. กรุงเทพฯ: Bookscape.

- เปิดงานวิจัย Hate Speech คำพูดเกลียดชังออนไลน์ไทย นิยามหลายระดับ
กำกับด้วยวัตถุประสงค์. (2556). เครือข่ายพลเมืองเน็ต มูลนิธิ
เพื่ออินเทอร์เน็ตและวัฒนธรรมพลเมือง. Thai Netizen Network.
สืบค้นจาก <https://thainetizen.org/2013/07/online-hate-speech-in-thailand-research-chula/>
- ฉันทพร บัวทอง. (2566). กุน ขแมร์: วัฒนธรรมไทย-เขมร ย้อนดูประวัติศาสตร์
ที่อาจเป็นเหตุก่อ ‘ดราม่า’ ของสองชาติ. BBC Thai. สืบค้นจาก
<https://www.bbc.com/thai/articles/cj5m5rqzmm4o>
- พรชัย ชันดี, ฤทธิพงษ์ พงษ์กุล และ จอมเดช ตรีเมฆ. (2558). *ทฤษฎี
อาชญาวิทยา: หลักการ งานวิจัย และนโยบายประยุกต์*. กรุงเทพฯ:
สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรังสิต.
- พิรงรอง รามสูต. (2558). “ประทุษวาจา” กับโลกออนไลน์. กรุงเทพฯ: มูลนิธิ
เพื่อการศึกษาประชาธิปไตยและการพัฒนา (โครงการจัดพิมพ์คปไฟ).
- ลดาวลัย ไยเมณี. (2565). *อาชญากรรมที่เกิดจากความเกลียดชัง*. กรุงเทพฯ:
สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศุภวิทย์ ถาวรบุตร. (2563). *ประวัติศาสตร์วิทยาศาสตร์*. กรุงเทพฯ: ยิปซี กรุ๊ป.
- สุภาภรณ์ จันทวานิช. (2562). *ทฤษฎีสังคมวิทยา* (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ:
สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต. (2536). *ทฤษฎีและเทคนิคการปรับพฤติกรรม*.
กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อธิป จิตตฤกษ์. (2555). อธิป จิตตฤกษ์: Hate Speech: ความเข้าใจเบื้องต้น
และประเด็นพิจารณาในการปราบปราม. *ประชาไท*. สืบค้นจาก
<https://prachatai.com/journal/2012/11/43747>
- Tawan. (2564). ไม่พ้นข้ามวัน! ดราม่าMVเพลงใหม่ลิซ่า โดนชาวเน็ตกัมพูชาเคลมไว!.
Teeneee.com. สืบค้นจาก <https://entertain.teenee.com/kpop/226464.html>
- ARTICLE19. (2015). *Hate speech explained: A toolkit*. Retrieved from
<https://www.article19.org/data/files/medialibrary/38231/'Hate-Speech'-Explained---A-Toolkit-%282015-Edition%29.pdf>

- BBC News. (2019). *Christchurch shootings: 49 dead in New Zealand Mosque attacks*. Retrieved from <https://www.bbc.com/news/world-asia-47578798>
- BBC News. (2021). *Singapore boy held for Christchurch-inspired mosque attack plot*. Retrieved from <https://www.bbc.com/news/world-asia-55836774>
- Bullingham, L., & Vasconcelos, A. C. (2013). The presentation of self in the online world: Goffman and the study of online identities. *Journal of Information Science*, 39(1), 101-112.
- Brown, A. (2017). What is hate speech? Part 1: The Myth of Hate. *Law and Philosophy*, 36, 419-468. DOI: 10.1007/s10982-017-9297-1.
- Center on Extremism. (2022). *Striking Similarities Between Gendron and Tarrant Manifestos*. ADL Retrieved from <https://www.adl.org/resources/blog/striking-similarities-between-gendron-and-tarrant-manifestos>
- Cherry, K. (2022). *How Social Learning Theory Works*. Dotdash Meredith. Retrieved from <https://www.verywellmind.com/social-learning-theory-2795074>
- Elmahrek, A., Etehad, M., & Ormseth, M. (2019). *Suspect in El Paso massacre 'didn't hold anything back' in police interrogation*. Los Angeles Times. Retrieved from <https://www.latimes.com/world-nation/story/2019-08-03/what-we-know-about-patrick-crusius-el-paso-rampage>
- Feldman, J. (2021). *Police Name Suspect Who Mowed Down Muslim Family In Canada*. VIN News. Retrieved from <https://vinnews.com/2021/06/07/police-name-suspect-who-mowed-down-muslim-family-in-canada/>

- Flores, R., Babineau, A., & Sanchez, R. (2023). *Man who killed 23 people in Texas Walmart shooting targeting Latinos sentenced to 90 life terms by federal judge*. CNN. Retrieved from <https://edition.cnn.com/2023/07/07/us/el-paso-walmart-shooter-sentencing-friday/index.html>
- Liu, Z. (2020). *Hate Speech and Its Harm to China during the COVID-19 Epidemic*. Master's Thesis. Social Communication, Universitat Pompeu Fabra.
- Mahmud, A.H. (2021). *16-year-old Singaporean detained under ISA after planning to attack Muslims at 2 mosques*. CNA. Retrieved from <https://www.channelnewsasia.com/singapore/16-year-old-singaporean-detained-isa-planned-attack-2-mosques-435241>
- Mrabure, K. (2016). Counteracting hate speech and the right to freedom of expression in selected jurisdictions. *Nnamdi Azikiwe University Journal of International Law and Jurisprudence*, 7. 160-169
- Nath, S. (2021). *Who is Nathaniel Veltman? Truck driver, 20, mows down Muslim family of 4 in 'hate crime'*. MEAWW. Retrieved from <https://meaww.com/nathaniel-veltman-london-ontario-muslim-family-four-killed-hate-crime-attack>
- Nesvadba, N. (2017). *The Presentation of Self in the Digital World: Goffman and the Study of Women's Self Portrayal on Instagram through Selfies*. Master's Thesis. Digital Media and Society, Loughborough University.
- Nolen, J. L. (2023). Bobo doll experiment. *Encyclopedia Britannica*. Retrieved from <https://www.britannica.com/event/Bobo-doll-experiment>

- Pyramid of Hate: Definition, & Examples. (2017). Study.com.
Retrieved from <https://study.com/academy/lesson/pyramid-of-hate-definition-examples.html>
- Rahayu, I. (2020). *Hate Speech Analysis of Netizen's Comments on Donald Trump's Instagram Account* [Skripsi]. University of Muhammadiyah Sumatra Utara.
- Ring, C. E. (2013). Hate Speech in Social Media: An Exploration of the Problem and its Proposed Solutions. Doctoral Dissertation. *Journalism and Mass Communication*, University of Colorado.
- Sinpeng, A., Martin, F., Gelber, K., & Shields, K. (2021). *Facebook: Regulating Hate Speech in the Asia Pacific*. research colleagues. Dept. Media and Communications, The University of Sydney, and The School of Political Science and International Studies, The University of Queensland.
- Spocchia, G. (2021). *Nathaniel Veltman: Everything that we know about the alleged Muslim family killer*. Yahoo!News.
Retrieved from https://news.yahoo.com/nathaniel-veltman-everything-know-alleged-131935671.html?guccounter=1&guce_eferrer=aHR0cHM6Ly93d3cuZ29vZ2x1LnNvbS8&guce_referrer_sig=AQAAAEWn7Ua4ZpMfiBkZgu-jcRdkLbMA7GGr2NHvR76qkh-YIRsb6N2t2vql5lrMUaT_wuBoRWetLHCG46HAgvGgSxmrfivQxzWvEvYNj6wcjf6jy465GeVJ-iXfNl-OZ4BilV2huwysvD7TmqQ4E539J5Rp4aNa39KFZFhEWC5ov0Oql
- Tontodimamma A., Nissi, E., Sarra, A., & Fontanella, L. (2021). Thirty Years of Research into Hate Speech: Topics of Interest and Their Evolution. *Scientometrics*, 126, 157–179. Retrieved from <https://doi.org/10.1007/s11192-020-03737-6>

- Tripathi, S. (2020). *Opinion / The difference between hate speech and the dangerous kind*. MINT. Retrieved from <https://www.livemint.com/opinion/columns/the-difference-between-hate-speech-and-the-dangerous-kind-11583344912249.html>
- Van Dijk, T. K. (1992). Discourse and the Denial of Racism. *Discourse & Society*, 3(1), 87-118. Retrieved from <https://doi.org/10.1177/0957926592003001005>